

**JAARROND
VLEERMUISONDERZOEK
KLOOSTERBUREN
TE DEN HAAG**

Opdrachtgever: Era Contour B.V.

Plaats: Zoetermeer

Adviesbureau: VanderHelm Milieubeheer B.V.

Plaats: Berkel en Rodenrijs

Projectcode: WADE130028

Verantwoording	Versie	Definitief
	Datum	25 oktober 2013
Auteur	Dhr. ing. P. van Dam	
Kwaliteitscontrole	Dhr. drs. F.L. van de Lans	
Vrijgave	Dhr. ing. A.A. Heijboer	

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	3
1.1 AANLEIDING	3
1.2 DOELSTELLING	3
1.3 DESKUNDIGHEID	3
1.4 KWALITEITSBORGING.....	3
1.5 VERANTWOORDING	3
2. PROJECTGEBIED.....	4
2.1 HUIDIGE SITUATIE.....	4
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE & WERKZAAMHEDEN	4
3. WERKWIJZE	5
4. ONDERZOEKSRESULTATEN	6
4.1 VLEGROUTE.....	6
4.2 FOERAGEERGEBIED	6
4.3 ZOMERVERBLIJF EN PAARVERBLIJF	6
4.4 WINTERVERBLIJF	7
4.5 KRAAMVERBLIJF	7
5. TOETSING AAN WETGEVING.....	8
5.1 VLEGROUTE.....	8
5.2 FOERAGEERGEBIED	8
5.3 ZOMERVERBLIJF EN PAARVERBLIJF	8
5.4 WINTERVERBLIJF	8
5.5 KRAAMVERBLIJF	8
5.6 OVERZICHT BESCHERMDE ELEMENTEN	9
6. CONCLUSIES	10
6.1 CONCLUSIES	10
6.2 AANBEVELINGEN	10
REFERENTIELIJST	11

BIJLAGEN

1. REGIONALE SITUATIEKAART PROJECTGEBIED
2. WETTELIJKE EN BESTUURLIJKE KADERS NATUURBESCHERMING
3. FOTO'S TER PLAATSE
4. VLEERMUISWAARNEMINGEN TIJDENS VELDBEZOeken
5. SOORTINFORMATIE GEWONE DWERGVLEERMUIS

1. INLEIDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. te Berkel en Rodenrijs heeft van de heer W. Bongers, namens Era Contour B.V., opdracht gekregen voor het uitvoeren van jaarrond vleermuisonderzoek ter plaatse van Kloosterburen te Den Haag.

1.1 AANLEIDING

Aanleiding tot het jaarrond vleermuisonderzoek voor vleermuizen zijn geplande werkzaamheden alsmede de mogelijke functies van het projectgebied voor vleermuizen. De werkzaamheden bestaan uit het slopen van vier gebouwen. Door de werkzaamheden worden mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes vernietigd. Vanwege het mogelijke versturende en vernietigende karakter van de werkzaamheden op de aanwezige natuur wordt de initiatiefnemer van het project gehouden aan de Flora- en faunawet. Tijdens de voorafgaande quickscan (VanderHelm Milieubeheer, 2013, kenmerk WADE130021) is vastgesteld dat er geschikt habitat aanwezig is voor vleermuizen en kon gebiedsgebruik door vleermuizen niet worden uitgesloten.

1.2 DOELSTELLING

Doel van dit ecologisch onderzoek is het uitsluiten dan wel aantonen van diverse gebiedsfuncties voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en rosse vleermuis, te noemen: winterverblijf, kraamverblijf, zomerverblijf, paarverblijf, vliegroute en foerageergebied. Tevens is inzicht verkregen in wat het effect is van de werkzaamheden op de eventuele gebiedsfuncties en of voor uitvoering van de werkzaamheden vervolgstappen nodig zijn in het kader van de Flora- en faunawet.

1.3 DESKUNDIGHEID

De ecologen van VanderHelm Milieubeheer B.V. voldoen aan ten minste één van de door het Ministerie van Economische Zaken, zie box 1, genoemde voorwaarden en zijn daarmee gekwalificeerd als deskundige.

Box 1: Deskundigheid (Bron: Ministerie van Economische Zaken)

Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals de Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied); en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of soortenbescherming.

1.4 KWALITEITSBORGING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is lid van het 'Netwerk Groene Bureaus (NGB) - Brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging'. De werkzaamheden die door VanderHelm Milieubeheer B.V. worden uitgevoerd, zijn gebaseerd op het door de NGB vastgestelde gedragscode (versie juni 2008, aangevuld in februari 2010).

VanderHelm Milieubeheer B.V. is VCA** (versie 2008/05) gecertificeerd. Onderhavig project is uitgevoerd in overeenstemming met het kwaliteitssysteem van VanderHelm Milieubeheer B.V. Dit kwaliteitssysteem is door Lloyd's Register Quality Assurance gecertificeerd conform de norm ISO 9001:2008.

1.5 VERANTWOORDING

VanderHelm Milieubeheer B.V. is een onafhankelijk adviesbureau en verklaart hierbij geen financiële of juridische belangen te hebben bij de uitkomst van het gevoerde onderzoek.

2. PROJECTGEBIED

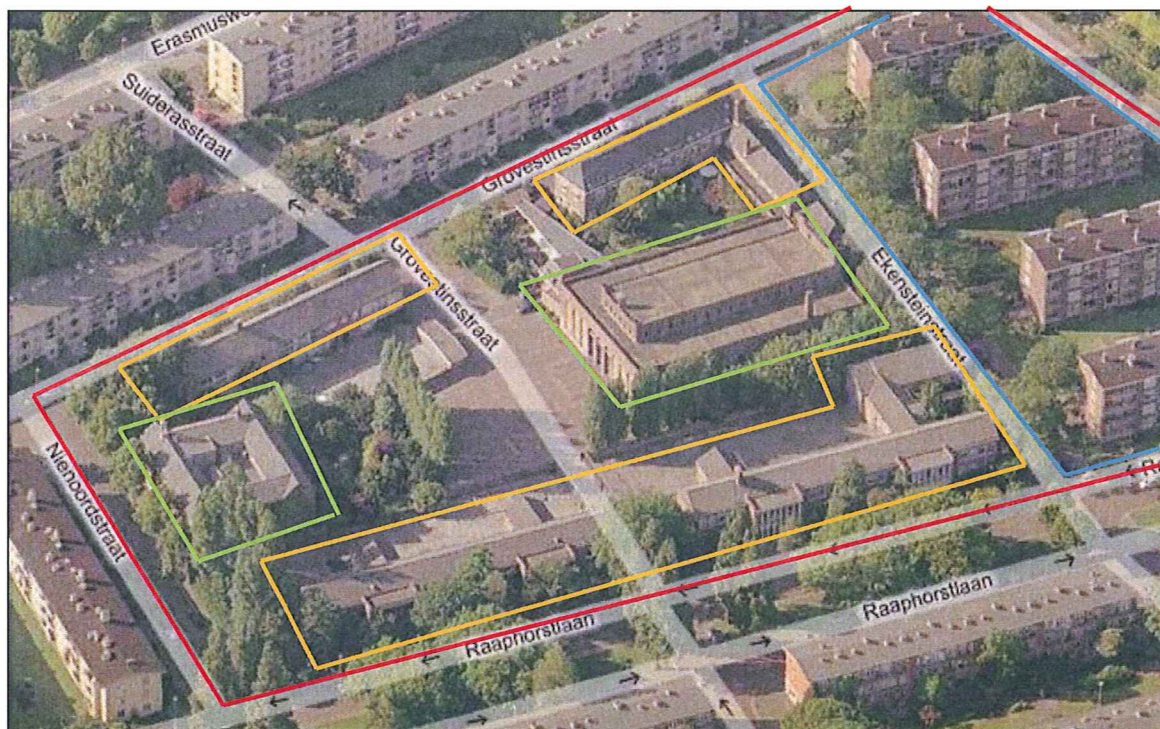
2.1 HUIDIGE SITUATIE

Kloosterburen is een wijk in Den Haag zuid, dichtbij de grens met Rijswijk. Op de grens met Rijswijk liggen een aantal parken en landgoederen, waaronder Park Overvoorde. Even ten noorden van het projectgebied ligt het Zuiderpark. De parken in de omgeving zijn goede foerageergebieden voor vleermuizen. De wijk Kloosterburen is ruim honderd jaar oud en wordt op het moment opnieuw ingericht. Op het onderzochte terrein staan woningen, schoolgebouwen, een garagebox, een wijkgebouw en een kerk.

Een samenvatting van de projectgegevens is weergegeven in tabel 1 en een overzicht van het projectgebied wordt weergegeven in afbeelding 1. Voor een fotografische weergave van het projectgebied wordt verwezen naar bijlage 3.

Tabel 1: Gegevens projectgebied

Projectgebied:	Kloosterburen
Straat:	Raaphorstlaan, Grovestinsstraat, Ekensteinstraat, Ni Noordstraat
Postcode:	2532
Plaats:	Den Haag
Gemeente:	Den Haag
Provincie:	Zuid-Holland
Kilometerhok (Rijksdriehoekskoördinaten):	X: 80 / Y: 451

▭ : projectgebied
 ▭ : Te slopen
 ▭ : Te behouden
 ▭ : Braakliggend

Afbeelding 1: Overzicht projectgebied (Bron: Bingmaps)

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE & WERKZAAMHEDEN

In de toekomstige situatie worden woningen gerealiseerd. Oude gebouwen worden gesloopt om plaats te maken voor woningbouw. Het wijkgebouw en de kerk blijven gehandhaafd, de overige gebouwen worden gesloopt.

3. WERKWIJZE

Het onderzoek is gebaseerd op de ethische code van het Netwerk Groene Bureaus - Branchevereniging voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging (juni 2008 en februari 2010). Het onderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol 2013 (versie 27 maart 2013). Ten behoeve van het onderzoek zijn vier veldbezoeken uitgevoerd.

Op 29 mei 2013 en 19 juni 2013 zijn veldbezoeken uitgevoerd ten behoeve van het vaststellen dan wel uitsluiten van kraamverblijven. Daarnaast is tijdens deze veldbezoeken ook onderzocht of de gebiedsfuncties zomerverblijf, vliegrouete en foerageergebied aanwezig zijn. Voor deze gebiedsfuncties zijn later in het jaar nog twee veldbezoeken uitgevoerd. Het bezoek op 29 mei 2013 betrof een avondbezoek om uitvliegende vleermuizen vast te stellen. Het bezoek op 19 juni 2013 is in de ochtend uitgevoerd om zwermdende en/of invliegende vleermuizen rond het gebouw vast te stellen, wat wijst op een verblijfplaats.

Op 15 augustus 2013 en 25 september 2013 zijn avondbezoeken uitgevoerd ten behoeve van het vaststellen dan wel uitsluiten van winterverblijven, paarverblijven, zomerverblijven, vliegroutes en foerageergebied. Tijdens deze veldbezoeken is specifiek gelet op uitvliegende, baltsende en overvliegende vleermuizen.

Aangezien diverse locaties tegelijkertijd zijn onderzocht zijn de inventarisaties uitgevoerd in een team van twee personen. De inventarisaties zijn uitgevoerd met behulp van batdetectoren en zaklampen, zodat zowel zicht- en geluidswaarnemingen gedaan konden worden.

De inventarisaties zijn uitgevoerd bij goede weersomstandigheden. Voor algemene gegevens alsmede de meteorologische gegevens van de twee veldbezoeken wordt verwezen naar respectievelijk tabel 2 en 3.

Tabel 2: Uitgevoerd veldbezoek

Datum	Activiteit	Soortgroep	Tijdstip (vanaf)	Uitvoerende(n)
29-05-2013	Veldbezoek	Vleermuizen	21.45 uur	F. V. van der Lans P. van Dam
19-06-2013	Veldbezoek	Vleermuizen	3.15 uur	F. V. van der Lans P. van Dam
15-08-2013	Veldbezoek	Vleermuizen	21.00 uur	F. V. van der Lans P. van Dam
25-09-2013	Veldbezoek	Vleermuizen	19.30 uur	F. V. van der Lans P. van Dam

Tabel 3: Weersomstandigheden*

Datum	Temperatuur (°C)		Overheersende windrichting -kracht (Bft)	Bewolking	Neerslag (mm)
	Min.	Max.			
29-05-2013	10	12	NNO 3	Half bewolkt	0,0
19-06-2013	12	15	N 2	Half bewolkt	0,0
15-08-2013	13	16	ZZW 3	Geheel bewolkt	0,0
25-09-2013	14	15	NO 2	Geheel bewolkt	0,0

* Weersomstandigheden naar eigen waarneming

4. ONDERZOEKSRESULTATEN

Er zijn vier veldbezoeken uitgevoerd. De waarnemingen per veldbezoek zijn weergegeven in bijlage 4. In dit hoofdstuk zijn de veldwaarnemingen geïnterpreteerd waarbij is vastgesteld welke functies het projectgebied heeft voor vleermuizen.

De rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis zijn respectievelijk niet en éénmalig waargenomen. Het projectgebied heeft geen noemenswaardige functie voor deze soorten. Voor de gewone dwergvleermuis zijn de gebiedsfuncties hieronder beschreven.

4.1 VLEGROUTE

Tijdens alle veldbezoeken zijn overvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen, maar dit zijn er nooit meer dan zeven. De vleermuizen komen via de Suiderasstraat, ten noorden van het projectgebied. De verblijfplaatsen van deze vleermuizen liggen vermoedelijk ergens ten noorden van het projectgebied. De vleermuizen vliegen met name langs de Raaphorstlaan naar het westen en dan naar het zuiden via het projectgebied, zoals is weergegeven in bijlage 4. Hierbij maken de vleermuizen gebruik van de bomen en gebouwen in het projectgebied. De bestemming van de overvliegende vleermuizen is vermoedelijk Park Overvoorde, even ten zuiden van het Projectgebied. Dit park is zeer geschikt als foerageergebied door de aanwezigheid van water, bomen en rustige donkere plekken.

4.2 FOERAGEERGEBIED

Tijdens de veldbezoeken werden regelmatig foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Het betrof echter nooit grote aantallen tegelijk (maximaal 2) en zelden werd er langdurig gefoerageerd. In de meeste gevallen gebruiken overvliegende vleermuizen het projectgebied als 'tussenstop' om onderweg kortdurend te foerageren en daarna weer verder te vliegen. Tijdens diverse veldbezoeken foerageerde één gewone dwergvleermuis langdurig in de buurt van het westelijke te slopen pand langs de Grovestinsstraat. Foeragerende gewone dwergvleermuizen maken met name gebruik van bomen maar ook van de panden in het projectgebied. De panden zorgen evenals bomen voor luwe plekken met veel insecten.

4.3 ZOMERVERBLIJF EN PAARVERBLIJF

Tijdens het bezoek op 15 augustus 2013 is een uitvliegende gewone dwergvleermuis vastgesteld in het westelijke te slopen pand langs de Grovestinsstraat (zie afbeelding 2, pagina 9). Tijdens alle veldbezoeken is vastgesteld dat één gewone dwergvleermuis lang in de buurt van dit gebouw bleef foerageren. Hierbij zijn regelmatig sociale geluiden gehoord. Tijdens het laatste bezoek, op 25 september 2013, is een actief baltsend mannetje aangetroffen. Dit mannetje was gedurende het hele bezoek aanwezig rond het hierboven genoemde gebouw en ging regelmatig hangen onder de dakgoot.

Het westelijke te slopen pand langs de Grovestinsstraat heeft een functie als paarverblijf. Dit blijkt uit het actieve baltsgedrag en het feit dat de vleermuis onder de dakgoot ging hangen tijdens het laatste veldbezoek, alsmede uit het feit dat hier een uitvliegende vleermuis is vastgesteld.

Het te slopen pand fungeert tevens als zomerverblijf (waarschijnlijk voor dezelfde individuele vleermuis). Dit blijkt uit het feit dat ook tijdens de eerste twee veldbezoeken, nog voor de paartijd (de nazomer), telkens één gewone dwergvleermuis aanwezig was rond het pand welke hier ook sociale geluiden ten gehore bracht en uit het feit dat hier op 15 augustus 2013 een uitvliegende gewone dwergvleermuis uitvliëgend is waargenomen.

Het is aannemelijk dat de gewone dwergvleermuis (waarschijnlijk één mannetje) diverse holtes en gaten in het gebouw gebruikt als zomer- en paarverblijf.

4.4 WINTERVERBLIJF

Tijdens het bezoek op 15 augustus 2013 rond middernacht zijn geen zwermende vleermuizen waargenomen. Daarom wordt een massa-winterverblijfplaats in het projectgebied uitgesloten. Aangezien er wel een paarverblijf en een zomerverblijf aanwezig zijn in het westelijke te slopen pand (zie afbeelding 2) langs de Grovestinsstraat en het feit dat hier het hele jaar een gewone dwergvleermuis aanwezig was, wordt aangenomen dat het gebouw ook wordt gebruikt als winterverblijf door ten minste één gewone dwergvleermuis.

4.5 KRAAMVERBLIJF

De aanwezigheid van kraamverblijven is uitgesloten omdat tijdens de eerste twee bezoeken, in de kraamperiode, geen uitvliegende dieren zijn gezien. Tijdens het ochtendbezoek in juni zijn geen zwermende dieren waargenomen.

5. TOETSING AAN WETGEVING

In dit hoofdstuk is beschreven welke elementen in het projectgebied beschermd zijn door de Flora- en faunawet met betrekking tot vleermuizen.

5.1 VliegrouTE

In de directe omgeving van het projectgebied zijn voldoende alternatieve vliegroutes aanwezig. Er loopt een groene corridor met bomen langs de Middachtenweg en de bomen langs de Geysterenweg vormen ook een geschikte vliegroute. Beide alternatieve routes hebben een noord/zuid-ligging en kunnen dus ook door de vleermuizen gebruikt worden om van de verblijfplaatsen naar de foerageergebieden te vliegen.

Door het lage aantal vleermuizen dat het projectgebied gebruikt als vliegroute en de aanwezigheid van geschikte alternatieve vliegroutes is het projectgebied niet aan te merken als essentiële vliegroute voor vleermuizen. Bij uitvoering van de werkzaamheden is er geen sprake van overtreding van Artikel 11 van de Flora- en faunawet met betrekking tot de vliegroute.

5.2 FOERAGEERGEBIED

In de directe omgeving van het projectgebied zijn alternatieve foerageergebieden, zoals het Zuiderpark en Park Overvoorde. Deze foerageergebieden zijn donkerder en groter dan het projectgebied. Daarnaast bevinden zich tussen deze parken diverse kleinere boomgroepjes en panden die kunnen worden gebruikt als tussenstop.

Door het lage aantal vleermuizen dat het projectgebied gebruikt als foerageergebied en de aanwezigheid van geschikte alternatieve foerageergebieden in de omgeving is het projectgebied niet aan te merken als essentieel foerageergebied voor vleermuizen. Bij uitvoering van de werkzaamheden is er geen sprake van overtreding van Artikel 11 van de Flora- en faunawet met betrekking tot een foerageergebied.

5.3 ZOMERVERBLIJF EN PAARVERBLIJF

Er is een zomer- en paarverblijf van één exemplaar gewone dwergvleermuis aanwezig in het projectgebied. Zomer- en paarverblijven zijn beschermd middels Artikel 11 van de Flora- en faunawet. Verstoring of vernietiging van deze verblijven betekent een overtreding van Artikel 11. Omdat de functionaliteit van de zomer- en paarverblijven niet kan worden gegarandeerd dient voor de uitvoering van de werkzaamheden een ontheffing te worden aangevraagd.

5.4 WINTERVERBLIJF

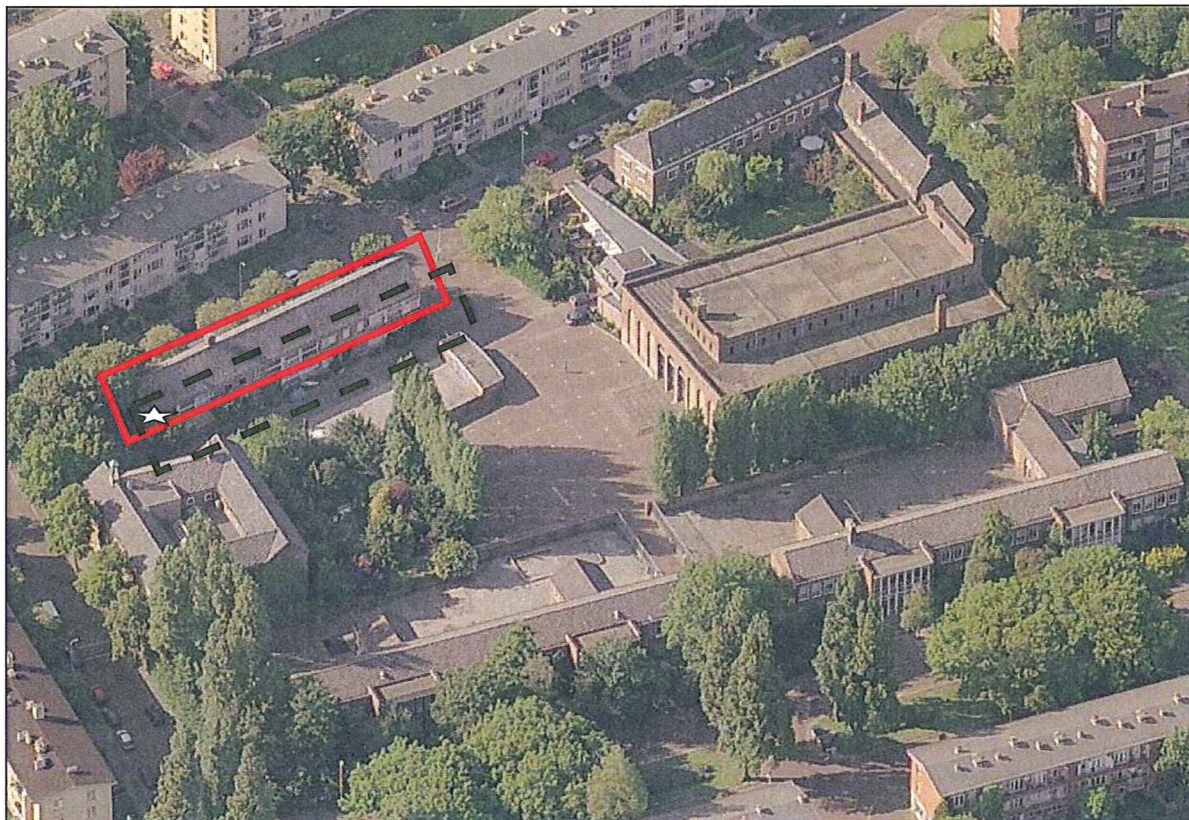
Er is waarschijnlijk een winterverblijf aanwezig in het projectgebied. Winterverblijven zijn beschermd middels Artikel 11 van de Flora- en faunawet. Verstoring of vernietiging van deze verblijven betekent een overtreding van Artikel 11. Omdat de functionaliteit van het winterverblijf niet kan worden gegarandeerd dient voor uitvoering van de werkzaamheden een ontheffing te worden aangevraagd. Deze aanvraag dient gecombineerd te worden aangevraagd met de ontheffingsaanvraag voor het vernietigen van zomer- en paarverblijven (zie paragraaf 5.3).

5.5 KRAAMVERBLIJF

Kraamverblijven zijn beschermd middels Artikel 11 van de Flora- en faunawet. Aangezien er geen kraamverblijven aanwezig zijn in het projectgebied is er bij uitvoering van de werkzaamheden geen sprake van overtreding van Artikel 11 van de Flora- en faunawet met betrekking tot kraamverblijven.

5.6 OVERZICHT BESCHERMDE ELEMENTEN

Het projectgebied bevat de volgende beschermde elementen: zomerverblijfplaats, paarverblijfplaats en vermoedelijk winterverblijfplaats van één gewone dwergvleermuis. De beschermde elementen zijn weergegeven op de onderstaande luchtfoto.

 Zomerverblijf, paarverblijf en waarschijnlijk winterverblijf van de gewone dwergvleermuis, beschermd middels Artikel 11 van de Flora- en faunawet

 Baltsplaats

 Uitvliegopening

Afbeelding 2: Overzicht beschermde elementen in het projectgebied (Bron: Bingmaps)

6. CONCLUSIES

Binnen het projectgebied ter plaatse van Kloosterburen te Den Haag is een jaarrond vleermuisonderzoek uitgevoerd. In het projectgebied worden vier panden gesloopt. Doel van het onderzoek is het uitsluiten dan wel aantonen van diverse gebruiksfuncties van de te slopen panden in het projectgebied voor vleermuizen. Ook is onderzocht of er vervolgstappen nodig zijn in het kader van de Flora- en faunawet.

Er zijn vier veldbezoeken uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2013, waarbij is onderzocht of de te slopen panden en bomen in het projectgebied vaste rust- en verblijfsplaatsen bevatten of essentieel zijn voor de functionaliteit van in de buurt gelegen vaste rust- en verblijfsplaatsen. Gebiedsfuncties die hiervoor zijn onderzocht zijn winter,- zomer,- kraam,- en paarverblijf alsmede foerageergebied en vliegroute.

6.1 CONCLUSIES

Op basis van het jaarrond vleermuisonderzoek wordt geconcludeerd dat:

- er één verblijfplaats van een gewone dwergvleermuis aanwezig is in het projectgebied, namelijk in het westelijke te slopen pand langs de Grovestinsstraat, wat gebruikt wordt als zomer- en paarverblijf;
- deze verblijfplaats waarschijnlijk ook als winterverblijf gebruikt wordt door één gewone dwergvleermuis;
- er geen kraamverblijven aanwezig zijn in het projectgebied;
- er, in de andere gebouwen dan genoemd bij het eerste punt, geen vaste rust- en verblijfsplaatsen aanwezig zijn;
- er geen essentiële vliegroute aanwezig is in het projectgebied;
- er geen essentieel foerageergebied aanwezig is in het projectgebied;
- er geen beschermde elementen aanwezig zijn van andere vleermuissoorten dan de gewone dwergvleermuis.

6.2 AANBEVELINGEN

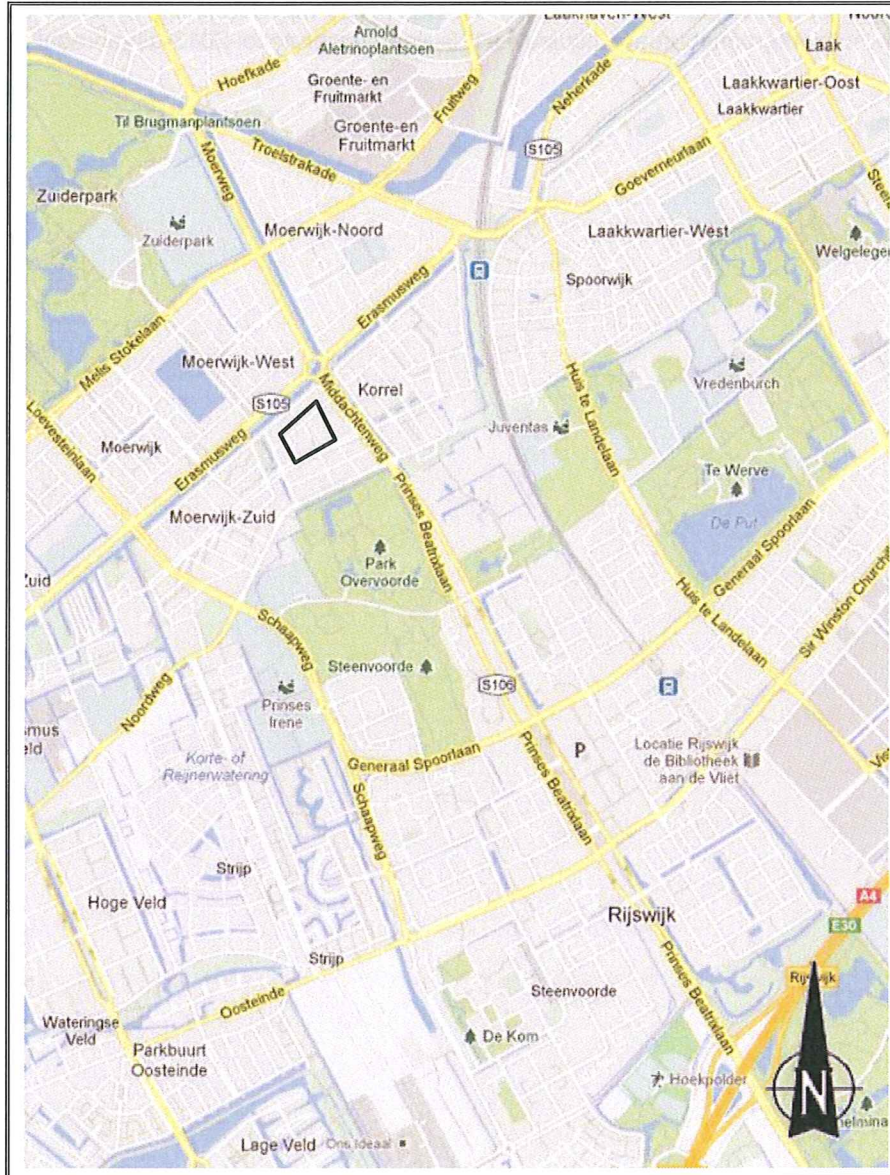
Op basis van het jaarrond vleermuisonderzoek wordt aanbevolen om:

- een ontheffing Flora- en faunawet aan te vragen voor overtreding van Artikel 11 van de Flora- en faunawet, betreffende het vernietigen van een zomer,- paar- en winterverblijf;
- ten behoeve van de ontheffingsaanvraag een activiteitenplan op te laten stellen, waarin onder andere compenserende maatregelen worden opgenomen.

REFERENTIELIJST

1. Dienst Regelingen (2011). *Soortenstandaard gewone dwergvleermuis*
2. VanderHelm Milieubeheer B.V. (2013). *WADE130028 rapportage ecologische quickscan.*
3. www.netwerkgroenebureaus.nl/nieuws/113-vleermuisprotocol-2013-uitgebracht-27-maart-2013

BIJLAGE 1 REGIONALE SITUATIEKAART PROJECTGEBIED

 = Projectgebied

BIJLAGE 2 WETTELIJKE EN BESTUURLIJKE KADERS NATUURBESCHERMING

In Nederland loopt de bescherming van natuur via twee sporen. Enerzijds is er bescherming van natuurgebieden. Anderzijds is er de bescherming van soorten flora (planten) en fauna (dieren). In dit hoofdstuk wordt een korte beschrijving gegeven van de vigerende wet- en regelgeving in zake de Natuurbeschermingswet 1998, Ecologische Hoofdstructuur en de Flora- en faunawet.

GEBIEDSBESCHERMING

Natuurbeschermingswet 1998

De gebiedsbescherming is geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998 en de Nota Ruimte. Onder deze bescherming vallen de volgende gebiedsoorten: Natura 2000-gebieden (dit zijn gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn), Beschermde Natuurmonumenten en gebieden ter uitvoering van verdragen en andere internationale verplichtingen (zoals wetlands), worden ook beschermd op basis van de Natuurbeschermingswet 1998.

De in dit rapport beschreven toetsing betreft het vaststellen of het projectgebied in of in de omgeving van een beschermd natuurgebied ligt en of er sprake is van een negatief effect op de beschermde natuurwaarden. Zo nee, dan is verder onderzoek niet nodig, zo ja, dan is een aanvullende toetsing nodig waarbij wordt vastgesteld of er sprake is van een negatief effect.

Ecologische Hoofdstructuur

Het beschermingsregime voor gebieden die vallen onder de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vloeit voort uit het Natuurbeleidsplan uit 1991 en de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening. Het is in de Nota Ruimte op nationaal niveau en vervolgens door de provincies op provinciaal niveau nader uitgewerkt. Bescherming van deze gebieden is op planologische basis en er wordt van uitgegaan van het "Nee, tenzij"-regime en compensatiebeginsel. Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de EHS het "nee, tenzij"-regime. Indien een voorgenomen ingreep de "nee, tenzij"-afweging met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het "nee, tenzij"-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

SOORTENBESCHERMING (FLORA- EN FAUNAWET)

Bescherming van kwetsbare en zeldzame flora en fauna is geregeld in de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet geldt daar waar beschermde soorten voorkomen. Daarbij is het niet van belang of dat specifieke gebied ook wettelijk beschermd wordt. Binnen de Flora- en faunawet geldt een beschermingsregime dat uitgaat van drie klassen (ingedeeld in tabellen) en daarnaast vogels als aparte categorie. Afhankelijk van de status van een soort moet bij de aantasting van exemplaren bij plannen, projecten of activiteiten een ontheffing op de Flora- en faunawet worden aangevraagd. Belangrijk voor de toekenning hiervan is de status, maar ook of de duurzame instandhouding van de populatie wel of niet in het geding is. Bescherming van licht naar zwaar is als volgt:

Tabel 1-soorten

Middels de vrijstellingsregeling (AMvB art. 75) wordt in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling vrijstelling verleend voor Tabel 1-soorten. Derhalve hoeft voor deze soorten geen ontheffing te worden aangevraagd. Echter voor deze soorten blijft de algemene zorgplicht van kracht.

Tabel 2-soorten

Voor de Tabel 2-soorten kan gewerkt worden met een door het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) goedgekeurde gedragscode of met een ontheffing. Indien aanwezige Tabel 2-soorten geen hinder ondervinden of niet in hun voortbestaan bedreigd worden door de werkzaamheden kan zonder een ontheffing gewerkt worden.

Tabel 3-soorten

Voor de Tabel 3-soorten dient in het geval van ruimtelijke ontwikkeling gewerkt te worden onder een ontheffing. Bij werkzaamheden die vallen onder beheer & onderhoud en beheer & gebruik kan ook met een door het Ministerie van EL&I goedgekeurde gedragscode gewerkt worden.

Indien aanwezige Tabel 3 soorten geen hinder ondervinden of niet in hun voortbestaan bedreigd worden door de werkzaamheden kan zonder een ontheffing gewerkt worden.

Indien er maatregelen genomen worden om de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen garanderen, is een ontheffing van de Flora- en faunawet niet nodig. Om er zeker van te zijn of de opgestelde mitigerende maatregelen voldoende zijn, kan op basis van de opgestelde mitigerende maatregelen een ontheffing bij het Ministerie van EL&I worden aangevraagd. Indien het Ministerie van EL&I akkoord gaat met de mitigerende maatregelen, wordt de ontheffingsaanvraag positief afgewezen en mogen de werkzaamheden worden uitgevoerd.

Vogels

Voor vogels dienen in het geval van ruimtelijke ontwikkeling mitigerende maatregelen opgesteld te worden die ervoor zorg dragen dat de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen gegarandeerd wordt. Wanneer dit niet mogelijk is kan, indien de volgende belangen aan de orde zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid, een ontheffing aangevraagd worden

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is de zorgplicht opgenomen. Onderstaand wordt de zorgplicht weergegeven, zoals is opgenomen in Artikel 2 van de Flora- en faunawet.

- Lid 1: Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
- Lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Verboden handelingen

Naast de zorgplicht zijn een aantal verboden handelingen opgenomen. Deze worden hieronder weergegeven.

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, onwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten.
- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren.
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen, verstoren van nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten en dieren.

RODE LIJSTEN

Op grond van het Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009 houdende vaststelling van geactualiseerde Rode Lijsten flora en fauna (Minister van LNV, 2004) zijn gevoelige, kwetsbare, bedreigde, ernstige bedreigde en verdwenen dier- en plantensoorten opgenomen in een nationale Rode Lijst. Aan deze soorten moet volgens het besluit bijzondere aandacht worden besteed voor wat betreft de instandhouding. De Rode Lijst geeft de soorten van de lijst dus geen afzonderlijke juridische beschermingsstatus, maar geeft wel aan dat er in het (soorten)beleid rekening gehouden moet worden met de instandhouding van de betreffende soorten. Wanneer er op provinciaal niveau beleid ten aanzien van bepaalde Rode Lijstsoorten is vastgesteld, dan dient dit beleid als afwegingskader in de besluitvorming rond plannen die in gaan tegen dit beleid.

BIJLAGE 3 FOTO'S TER PLAATSE

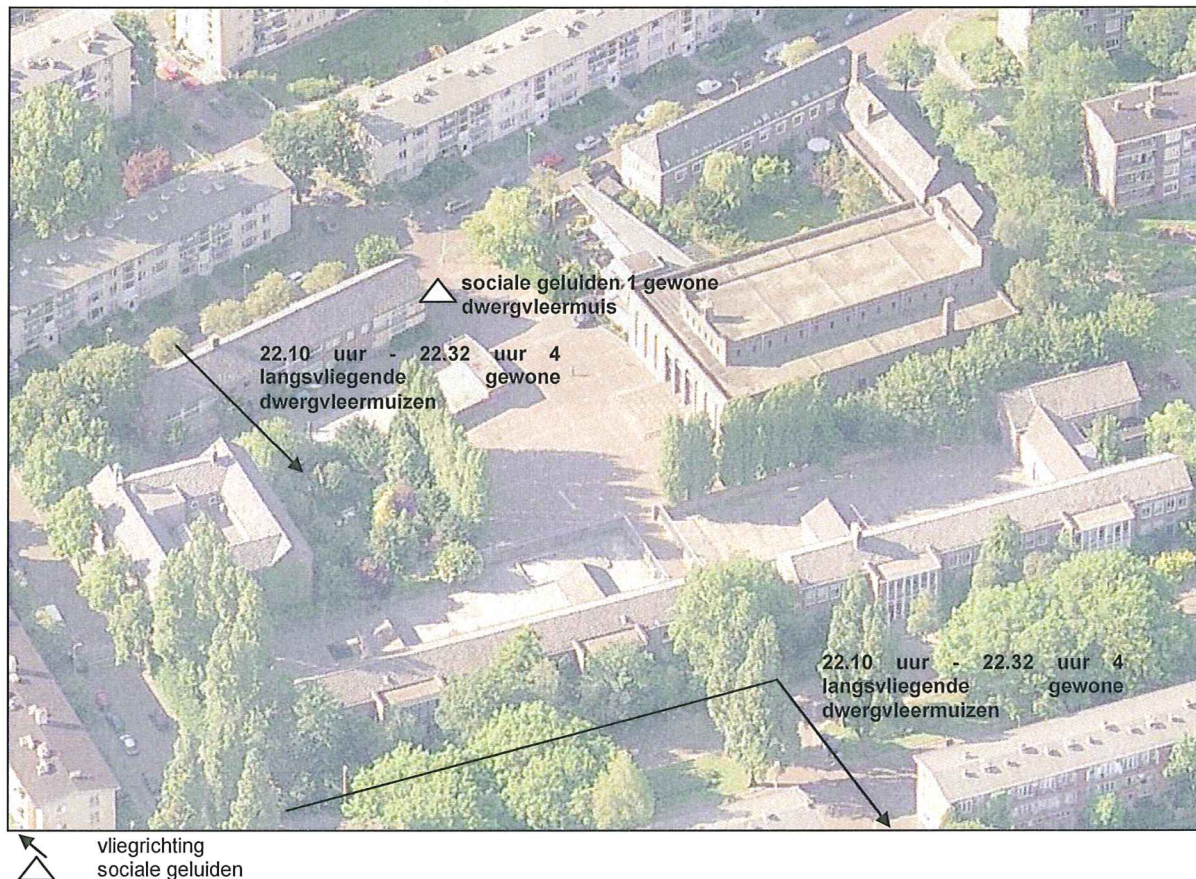
Foto 1: Te slopen pand met een vleermuis verblijf

Foto 2: Te slopen pand (links) met een vleermuisverblijf

BIJLAGE 4 VLEERMUISWAARNEMINGEN TIJDENS VELDBEZOeken

29 mei 2013

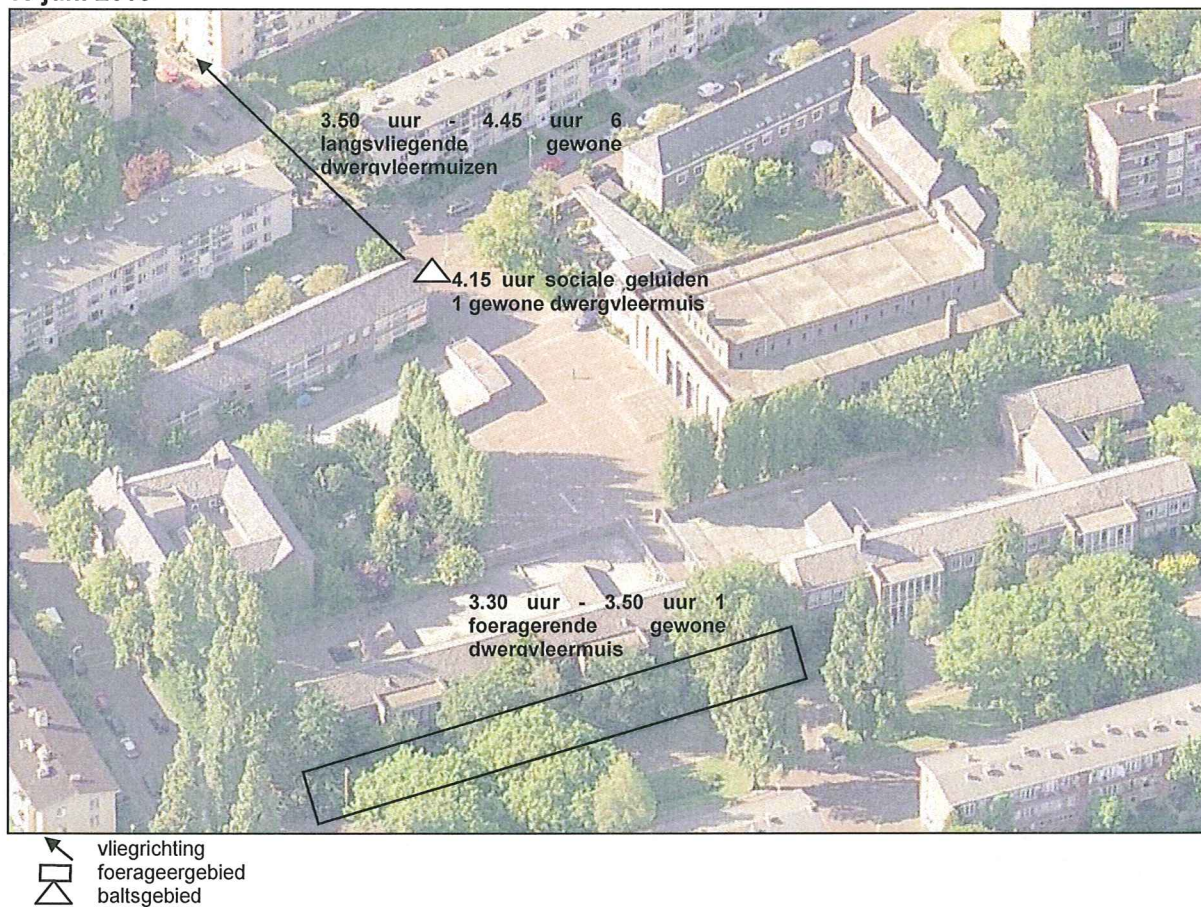
gegevens veldbezoek 29 mei 2013

Tijd aanvang	Tijd stop	Zonsondergang	Eerste vleermuis	Waarnemers
21.45 uur	23.45 uur	21.47 uur	22.10 uur	Ferry van der Lans, Pieter van Dam

vleermuiswaarnemingen in het projectgebied tijdens veldbezoek 29 mei 2013

Soort	Aantal	Gedrag
Gewone dwergvleermuis	1	Foeragerend
Gewone dwergvleermuis	4	Langsvliegend

19 juni 2013

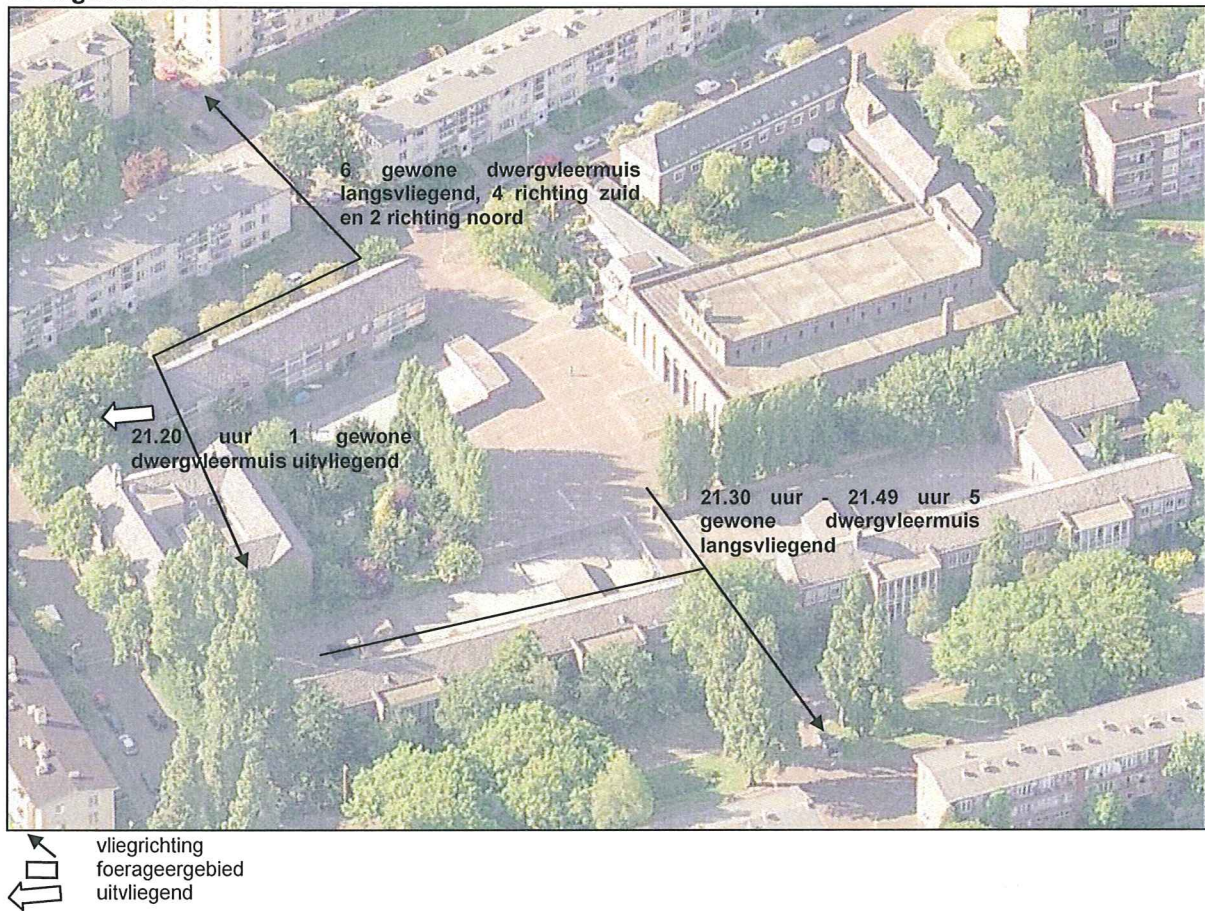
gegevens veldbezoek 19 juni 2013

Tijd aanvang	Tijd stop	Zonsopkomst	Eerste vleermuis	Waarnemers
3.15 uur	5.15 uur	5.19 uur	3.30 uur	Ferry van der Lans, Pieter van Dam

vleermuiswaarnemingen in het projectgebied tijdens veldbezoek 19 juni 2013

Soort	Aantal	Gedrag
Gewone dwergvleermuis	6	Langsvliegend
Gewone dwergvleermuis	1	Sociale geluiden en foeragerend
Gewone dwergvleermuis	1	Foeragerend

15 augustus 2013

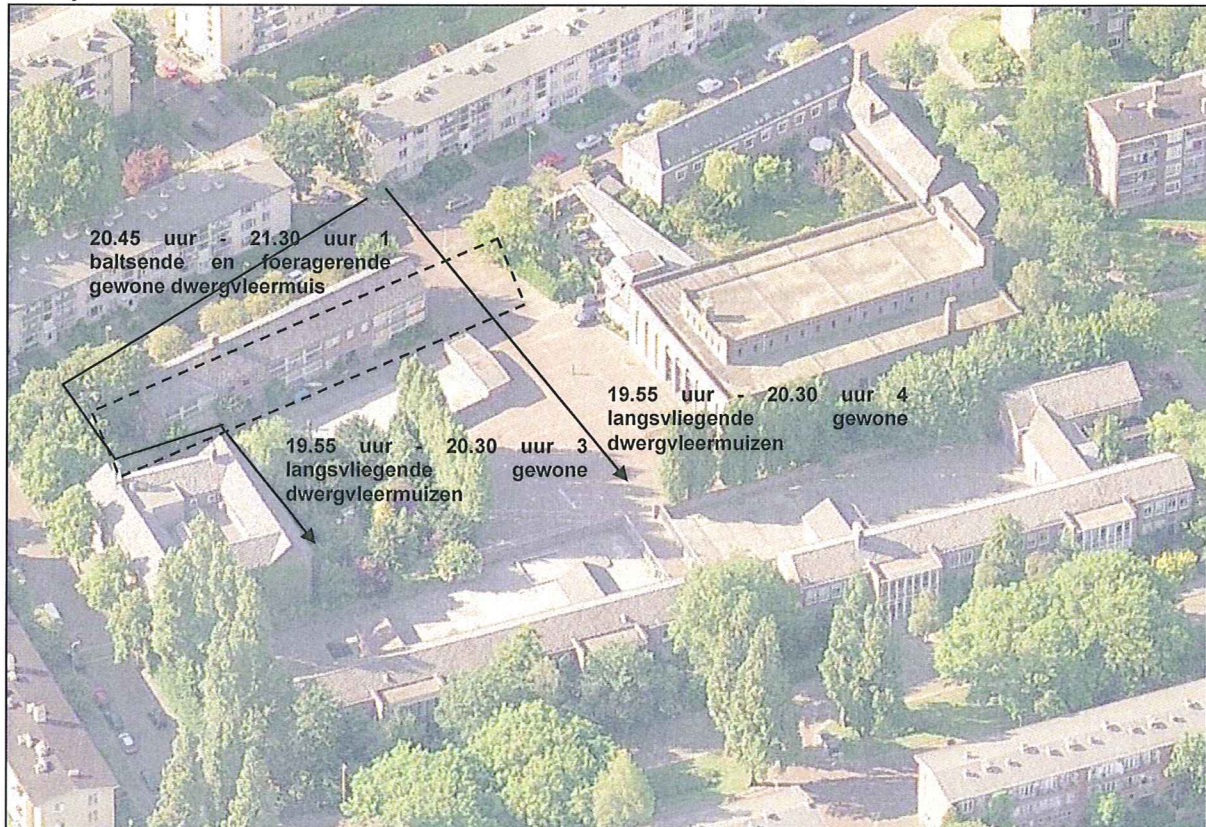
gegevens veldbezoek 15 augustus 2013

Tijd aanvang	Tijd stop	Zonsondergang	Eerste vleermuis	Waarnemers
21.00 uur	24.00 uur	21.02 uur	21.20 uur	Ferry van der Lans, Pieter van Dam

vleermuiswaarnemingen in het projectgebied tijdens veldbezoek 15 augustus 2013

Soort	Aantal	Gedrag
Gewone dwergvleermuis	Circa 5	Langsvliegend

25 september 2013

 vliegrichting
 foerageergebied en baltsgebied

gegevens veldbezoek 25 september 2013

Tijd aanvang	Tijd stop	Zonsondergang	Eerste vleermuis	Waarnemers
19.30 uur	21.30 uur	19.31 uur	19.55 uur	Ferry van der Lans, Pieter van Dam

vleermuiswaarnemingen in het projectgebied tijdens veldbezoek 25 september 2013

Soort	Aantal	Gedrag
Gewone dwergvleermuis	7	Langsvliegend
Gewone dwergvleermuis	1	Foeragerend, baltsend en onder de dakgoot hangend
Ruige dwergvleermuis	1	Langsvliegend

BIJLAGE 5 SOORTINFORMATIE GEWONE DWERGVLEERMUIS

GEWONE DWERGVLEERMUIS

De gewone dwergvleermuis is de op één na kleinste Europese vleermuissoort. Ze hebben een vrij spitse snuit en korte driehoekige oren. Hun rug is roodbruin, kastanjebruin of donkerbruin, terwijl hun buik eerder geel- tot grijsbruin is. Hun snuit, oren en vlieghuid zijn zwartbruin. De gewone dwergvleermuis leeft in vrijwel heel Europa en is in België en Nederland een algemeen voorkomende soort.

